

27662 - عده زنی که در حال حاملگی طلاق داده شود

سوال

مردی با همسرش بحثش می‌شود و به او می‌گوید: تو را طلاق دادم. زن به او ناسزا می‌گوید و مرد هم به شکم او ضربه زده و هُلش می‌دهد، زن از پله می‌افتد و جنین پنج ماه‌اش سقط می‌شود. سپس مرد از کارش پشیمان شد و به خانه پدر او می‌رود و از او می‌خواهد به خانه برگردد. پدر این خانم با من مشورت کرد که چه کار کنند و به ایشان گفتم که بگذارید از یکی از علما سوال کنم، شاید عده این خانم با سقط جنین به پایان رسیده باشد. اکنون حکم شرعی چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

علما بر این اجماع دارند که عده زن بارداری که طلاق گرفته وضع حمل است، به دلیل سخن الله تعالی که می‌فرماید:

وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ

[طلاق: ۴]

(و زنان باردار مدتشان این است که وضع حمل کنند).

و همینطور بر این اجماع کرده‌اند که اگر آنچه زن وضع حمل کرده [یا از وی سقط شده] شکل انسانی داشته باشد عده‌اش با همان به پایان می‌رسد (المعنی: ۱۱ / ۲۲۹) و شروع شکل‌گیری جنین پس از هشتاد روز آغاز می‌شود و غالباً پس از پایان نود روز شکل گرفته است.

بنابراین، زن اگر جنین خود را در ماه پنجم بیاندازد، عده‌اش نزد همه علما به پایان رسیده و شوهرش پس از پایان عده نمی‌تواند او را به خانه خودش برگرداند.

اما می‌تواند در صورت تمایل هر دو، با عقدی جدید به ازدواج هم در آیند که اینجا نیز رضایت زن و حضور ولی و دو شاهد و مهریه جدید لازم است.

اما از آنجایی که مرد سبب سقط این جنین شده دو کار بر عهده اوست:

اولا: باید كفارة قتل خطا بدهد كه آزاد كردن يك برده مومن است و اگر نيافت روزه گرفتن دو ماه پي در پي، به دليل سخن الله تعالى كه مي فرمايد:

وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسْلِمَةً إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا

(و هر كس مومني را به اشتباه كشت بايد برده مومني را آزاد و به خانواده او خونبها پرداخت كند مگر اينكه آنان گذشت كنند)

تا آنجا كه مي فرمايد:

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

[نساء: ۹۲]

(پس هر كس [برده اي] نيافت بايد دو ماه پياپي به عنوان توبه اي از جانب الله روزه بدارد و الله همواره داناي حكيم است).

ثانيا: وي بايد ديه جنيني كه موجب سقط آن شده را پرداخت كند (دیه جنين، يك دهم ديه مادر اوست. ديه زن مسلمان پنجاه نفر شتر است كه هم اكنون - در هنگام پاسخ دادن به سوال - شصت هزار ريال عربستان سعودي يا معادل آن برآورد مي شود) در نتيجه پدر بايد شش هزار ريال عربستان يا قيمت آن به ديگر پول ها را به وارثان جنين بدهد، اما خود پدر بهره اي از اين ارث ندارد، زيرا باعث مرگ جنين شده و قاتل از مقتول ارث نمي برد.

ابن قدامه مي گويد: «اگر جاني كه باعث سقط جنين شده پدرش يا يكي ديگر از وارثان باشد بايد غره دهد [پنج شتر يا قيمت آن را به ورثان بدهد كه چنانكه گفتيم در حال حاضر شش هزار ريال سعودي است] كه خودش از آن چيزي نمي برد و بايد يك برده نيز آزاد كند كه اين قول زهري و شافعي و ديگران است» (المغني: ۸۱ / ۱۲).

والله اعلم وصلى الله وسلم على نبينا محمد